

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2023-2024

1.1. Η οργάνωση της διδασκαλίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στηρίζεται σε κείμενα και δραστηριότητες που αντλούνται από:

- α. Διδακτικά βιβλία/σχολικά εγχειρίδια
- β. Τους φακέλους συμπληρωματικού υλικού: Νεοελληνική Γλώσσα, *Φάκελος Υλικού: «Εμείς και οι άλλοι...»*, *Δίκτυο κειμένων* και Λογοτεχνία: *Φάκελος Υλικού-Δίκτυα κειμένων*
- γ. Ψηφιακά αποθετήρια εγκεκριμένα ή προτεινόμενα από το Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
- δ. Υλικό που επιλέγει ή δημιουργεί ο/η διδάσκων/ουσα εκπαιδευτικός

Στο πλαίσιο του διδακτικού σχεδιασμού οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αξιοποιήσουν τις προτεινόμενες **διαδικτυακές πηγές** από το διδακτικό υλικό, να προβαίνουν σε επανέλεγχο της εγκυρότητάς τους, διότι ενδέχεται λόγω του δυναμικού τους χαρακτήρα ορισμένες από αυτές να είναι ανενεργές ή να οδηγούν σε διαφορετικό περιεχόμενο.

Προκειμένου οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις διαδικασίες κατανόησης των κειμένων και στις διαδικασίες παραγωγής λόγου, προτείνεται να αξιοποιούν το Γλωσσάρι Όρων που περιέχεται στους Φακέλους Υλικού. Οι όροι αυτοί αποτελούν εργαλεία προσέγγισης των κειμένων και όχι αυτοσκοπό.

Πιο αναλυτικά:

A. Για τη Νεοελληνική Γλώσσα:

α. Διδακτικά βιβλία/σχολικά εγχειρίδια

- Κ. Αδαλόγλου, Α. Αυδή, Ν. Γρηγοριάδης, Α. Δανιήλ, Ι. Ζερβού, & Ε. Λόππα, *Έκφραση - Έκθεση (Τεύχος Γ')*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
- Σ. Χατζησαββίδης, & Α. Χατζησαββίδου, *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» [Η Γραμματική είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για όσα αναφέρονται στα Κεφάλαια: «Σύνταξη», «Σημασιολογία» και «Πραγματολογία- Κειμενογλωσσολογία»]
- Γ. Β. Κανδήρου, Δ. Ε. Πασχαλίδης, & Σ. Ν. Ρίζος, *Γλωσσικές Ασκήσεις*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
- Γ. Μανωλίδης, Θ. Μπεχλιβάνης, & Φ. Φλώρου, *Θεματικοί Κύκλοι (Έκφραση - Έκθεση)*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
- Νεοελληνική Γλώσσα, *Φάκελος Υλικού: «Εμείς και οι άλλοι ... »*, *Δίκτυο κειμένων*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» (εκτός του τρόπου αξιολόγησης και των ενδεικτικών κριτηρίων αξιολόγησης).

β. Ψηφιακά αποθετήρια εγκεκριμένα ή προτεινόμενα από το ΥΠΑΙΘΑ και το ΙΕΠ:

- Τα εκπαιδευτικά σενάρια για τη Νεοελληνική Γλώσσα από τη διαδικτυακή πύλη του Πρωτέα. <http://proteas.greek-language.gr/scenarios.html>
- Πολύτροπη Γλώσσα: Υποστηρικτικό υλικό για τη γλωσσική διδασκαλία στο Λύκειο, διευρύνοντας και εμπλουτίζοντας το εγχειρίδιο «Έκφραση-Έκθεση». <http://politropi.greek-language.gr/>
- Φωτόδεντρο - Εθνικός συσσωρευτής εκπαιδευτικού περιεχομένου <http://photodentro.edu.gr/aggregator/>

B. Για τη Λογοτεχνία:

α. Διδακτικά βιβλία/σχολικά εγχειρίδια

- Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκακας, Γ. Παγανός, & Γ. Παπακώστας, *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (Τεύχος Γ')*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
- Ι. Παρίσης, & Ν. Παρίσης, *Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
- Λογοτεχνία, *Φάκελος Υλικού-Δίκτυα κειμένων*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

β. Ψηφιακά αποθετήρια εγκεκριμένα ή προτεινόμενα από το ΥΠΑΙΘΑ και το ΙΕΠ:

- Τα εκπαιδευτικά σενάρια για τη Λογοτεχνία από τη διαδικτυακή πύλη του Πρωτέα. <http://proteas.greek-language.gr/scenarios.html>
- Φωτόδεντρο - Εθνικός συσσωρευτής εκπαιδευτικού περιεχομένου <http://photodentro.edu.gr/aggregator/>
- Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία και Πολιτισμός www.snhell.gr

1.2. Διδακτική μεθοδολογία – προσέγγιση στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας:

A. Για τη Νεοελληνική Γλώσσα:

Οι **μαθησιακές διαδικασίες**, μέσω των οποίων επιτυγχάνονται οι στόχοι της γλωσσικής εκπαίδευσης σε όλες τις τάξεις του ΓΕΛ, διακρίνονται σε δύο επίπεδα:

- α. Διαδικασίες κατανόησης κειμένων
- β. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου.

Σχηματικά αποδίδονται ως εξής:

α. Διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων:

1. Εντοπισμός και αναγνώριση του θέματος, της θέσης του πομπού, της πρόθεσής του
2. Εντοπισμός και δικαιολόγηση στοιχείων που συνθέτουν τη δομή του κειμένου σε επίπεδο παραγράφου, συνοχής και συνεκτικότητας (αλληλουχία νοημάτων)
3. Εντοπισμός και δικαιολόγηση γλωσσικών επιλογών του πομπού με τις οποίες αναδεικνύονται ιδέες, στάσεις, θέσεις και διαμορφώνεται το εκάστοτε υφολογικό επίπεδο λόγου
4. Κριτικός στοχασμός/αξιολόγηση κειμένων
5. Μετασηματισμός γλωσσικών και κειμενικών στοιχείων μέρους του κειμένου

β. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου:

1. Σύνθεση κειμένων με αξιοποίηση ιδεών του κειμένου ή των κειμένων αναφοράς ή/και με διατύπωση κριτικής στάσης απέναντι σε ιδέες, στάσεις, πεποιθήσεις κ.ά. που διατυπώνονται στο/στα κείμενο/α αναφοράς
2. Αναθεώρηση – δημοσίευση των κειμένων
3. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές παραγωγής λόγου/μετασηματισμού των κειμένων.

Τα κείμενα που επιλέγονται καλό είναι να συνάδουν με τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών, να θέτουν ερωτήματα, χωρίς απαραίτητα να δίνουν απαντήσεις, να εντάσσονται σε μια ποικιλία κειμενικών ειδών¹ και τύπων (αφηγηματικά, περιγραφικά, επιχειρηματολογικά), προκειμένου να ανταποκρίνονται στις διδακτικές αρχές της επικοινωνιακής και κειμενοκεντρικής διδακτικής προσέγγισης και της παιδαγωγικής των πολυγραμματισμών².

¹ Σύμφωνα με τη σχολική *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Χατζησαββίδη Σωφρόνη, Χατζησαββίδου Αθανασίας, «τα κειμενικά είδη ή τα είδη λόγου» είναι συμβατικές μορφές κειμένων που περιέχουν ορισμένα κειμενικά χαρακτηριστικά ως προς τη δομή, τη μορφή και το περιεχόμενο» (σ. 176).

² Σύμφωνα με το ΠΣ του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας της Γ' τάξης ΓΕΛ, «Βασική επιδίωξη των πολυγραμματισμών είναι να βοηθήσουν τους/τις μαθητές/τριες να πετύχουν τους ακόλουθους δύο στόχους για τον γραμματισμό: α) την προσέγγιση των κειμένων σε μορφολογικό, σημασιολογικό επίπεδο και σε επίπεδο οργάνωσης και β) την κριτική εμπλοκή με τον γραμματισμό, που είναι απαραίτητη για να σχεδιάσουν με επιτυχία το κοινωνικό τους μέλλον» (ΦΕΚ Β' 4911/31-12-2019, σ. 56080).

Τα κείμενα επιλέγονται με κριτήριο τους **πέντε (5) θεματικούς άξονες** που ορίζονται στο Π.Σ.:

- Άμεσο κοινωνικό περιβάλλον (οικογένεια, σχολείο, παρέες – κοινωνικές ομάδες)
- Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον σε τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο (κοινωνικοί θεσμοί, αγορά εργασίας, θεσμοί εξουσίας, αξίες)
- Φυσικό περιβάλλον
- Ψηφιακό περιβάλλον
- Ταυτότητες (κοινωνικές, εθνικές, πολιτισμικές)

Κάθε κείμενο που διανέμεται στους/στις μαθητές/τριες σε φωτοτυπία, μπορεί να περιλαμβάνει ένα σύντομο εισαγωγικό σημείωμα με τις απολύτως αναγκαίες πληροφορίες για την κατανόησή του και χωρίς ερμηνευτικά σχόλια που κατευθύνουν τη σκέψη του/της μαθητή/τριας.

Κατά τον σχεδιασμό της εκάστοτε διδακτικής ενότητας, η οποία εντάσσεται στους παραπάνω θεματικούς άξονες, ο/η εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα δομικά στοιχεία για τη συγκρότησή της (χωρίς να σημαίνει ότι κάθε διδακτική ενότητα περιλαμβάνει όλες τις παρακάτω δραστηριότητες):

1. **Δραστηριότητες κατανόησης του κειμένου** (θέμα, θέση, πρόθεση πομπού, συνοπτική παρουσίαση του περιεχομένου μέρους ή συνολικά του κειμένου, ανάλογα με την έκτασή του κ.ά.)
2. **Δραστηριότητες ανάλυσης κειμένων** με στόχο την κατανόηση της γλωσσικής τους μορφής και των κειμενικών τους χαρακτηριστικών. Αναλύονται κείμενα με στόχο την ανάδειξη της σχέσης που έχει η γλώσσα και η οργάνωση του κειμένου με την περίσταση επικοινωνίας και τον σκοπό. Αυτό σημαίνει ότι η ανάγνωση και ανάλυση του κειμένου δεν περιορίζεται στην κατανόηση του θέματος και των επιμέρους ιδεών που πραγματεύεται ο πομπός, αλλά περιλαμβάνει και την επισήμανση των γλωσσικών επιλογών του πομπού με τις οποίες διαμορφώνεται το ανάλογο επίπεδο ύφους στο σύνολο ή σε ένα τμήμα του κειμένου. Τέτοιες επιλογές, οι οποίες συνιστούν βασικούς κειμενικούς δείκτες, αφορούν το λεξιλόγιο, τη λειτουργία της γλώσσας, τη σύνταξη, τα ρήματα (χρόνοι, εγκλίσεις, πρόσωπα κ.ά.), ακόμη και τα σημεία στίξης. Στο πλαίσιο αυτό υπάγονται και δραστηριότητες μετασχηματισμού γλωσσικών και κειμενικών στοιχείων και της εξήγησης του τρόπου με τον οποίο αυτοί οι μετασχηματισμοί αλλάζουν με τη σειρά τους το νόημα και τον επικοινωνιακό στόχο των κειμένων.
3. **Δραστηριότητες αναγνώρισης και ερμηνευτικής προσέγγισης** του τρόπου σύνδεσης και οργάνωσης ιδεών, προτάσεων, παραγράφων ή διαφόρων σημειωτικών τρόπων στο κείμενο, αφού λάβουν οι μαθητές/τριες υπόψη το επικοινωνιακό πλαίσιο και τα κοινωνικά συμφραζόμενα.
4. **Δραστηριότητες συγκριτικής εξέτασης κειμένων** ως προς τις δύο προηγούμενες διαστάσεις: Αναλύονται συστάδες (δίκτυα) κειμένων, ώστε οι μαθητές/τριες να διαπιστώσουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των κειμένων ως προς τη γλώσσα, το μέσο, τους σημειωτικούς τρόπους, το κειμενικό είδος, τις αναπαραστάσεις της πραγματικότητας, τον τρόπο προσέγγισης του θέματος κ.λπ.
5. **Δραστηριότητες παραγωγής λόγου:** Οι μαθητές/τριες καλούνται να ανταποκριθούν στα μελετώμενα κείμενα παράγοντας λόγο, με τον οποίο αναπτύσσουν τεκμηριωμένη προσωπική γνώμη, τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με προβλήματα, θέσεις, στάσεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις κ.ά. που θέτει/θέτουν το/τα κείμενο/κείμενα αναφοράς σε καθορισμένο επικοινωνιακό πλαίσιο (σκοπό, πομπό, αποδέκτες, κειμενικό είδος).
6. **Δραστηριότητες αναστοχασμού και ανάπτυξης μεταγνωστικών δεξιοτήτων:** Οι μαθητές/τριες καλούνται να περιγράψουν τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν, τις στρατηγικές με τις οποίες προσέγγισαν τα κείμενα ή τα σχεδίασαν και δημοσίευσαν, τις δεξιότητες που αξιοποίησαν, για να έχουν καλύτερο αποτέλεσμα.

Επίσης, κατά τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γλωσσική και επικοινωνιακή ετοιμότητα των μαθητών/τριών και να παρεμβαίνει στις περιπτώσεις που

διαπιστώνει ελλείμματα γνώσης. Η διδασκαλία των μορφοσυντακτικών φαινομένων, του λεξιλογίου, των σημασιολογικών και πραγματολογικών στοιχείων συναρτάται πάντοτε με τη χρήση της γλώσσας στη νοηματοδότηση των κειμένων και δεν αποβλέπει στην απομνημόνευση μεταγλωσσικών όρων. Οι δραστηριότητες οργανώνονται σε επίπεδο κειμένου, με προσομοίωση όσο το δυνατόν αυθεντικών συνθηκών επικοινωνίας και ενθαρρύνουν τη χρησιμοποίηση εκ μέρους των μαθητών και μαθητριών βιβλίων αναφοράς σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή (γραμματικές, λεξικά κ.λπ.).

Ο αριθμός των κειμένων που θα διδαχθούν στη Νεοελληνική Γλώσσα στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς με τη διαδικασία της κριτικής ανάγνωσης να είναι τουλάχιστον 4-5 από κάθε θεματικό άξονα (βλ. παραπάνω). Η παραγωγή λόγου, με τη διατύπωση κριτικής θέσης με αφόρμηση τα κείμενα, τον μετασηματισμό και αξιοποίηση των ιδεών τους, να είναι απόληξη της κριτικής ανάγνωσης. **Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους να γράφονται τουλάχιστον επτά (7) κείμενα παραγωγής λόγου 350-400 λέξεων στη σχολική τάξη και να γίνεται συστηματική διόρθωσή τους.**

Στις άλλες περιπτώσεις, καλό είναι οι μαθητές/τριες να εμπλέκονται σε διαδικασίες πύκνωσης μέρους των κειμένων ή απαντήσεων σε ερωτήσεις που σχετίζονται με το Θέμα Β (κατανόηση νοημάτων κειμένων, σύγκριση κειμένων που «συνομιλούν», κατανόηση της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων). Οι τελευταίες δραστηριότητες μπορούν να γίνονται και προφορικά.

Για την παρακολούθηση της πορείας της διδασκαλίας στα «πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα», στις αντίστοιχες φόρμες οι εκπαιδευτικοί καταγράφουν τον αριθμό των κειμένων των οποίων έχουν ολοκληρώσει την επεξεργασία.

B. Για τη Λογοτεχνία:

1. Οι μαθητές/τριες ερμηνεύουν το λογοτεχνικό κείμενο ανιχνεύοντας το ερώτημα/θέμα, αφού λάβουν υπόψη τούς κειμενικούς δείκτες ή/και το συγκεκριμένο.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ:

- Οι εκπαιδευτικοί κατά τη διδακτική πράξη καλούνται να δίνουν βαρύτητα στο κείμενο και στον τρόπο πρόσληψής του από τους μαθητές/τριες, χωρίς να επιμένουν σε «περικειμενικό υλικό»
- Η λογική της παραδοσιακής φιλολογικής ανάλυσης, η οποία εστίαζε στον/στη συγγραφέα και την ιστορική περίοδο και όχι στο κείμενο ή στον αποδέκτη του, δεν έχει θέση στην προσέγγιση των κειμένων
- Στο τέλος της διαδικασίας της ερμηνείας του λογοτεχνικού κειμένου οι μαθητές/τριες διατυπώνουν ερμηνευτικό σχόλιο. Το ερμηνευτικό σχόλιο αποτελεί προσωπική εργασία, την οποία αναλαμβάνουν οι μαθητές/τριες με σκοπό να ανασυνθέσουν στοιχεία από τη διδασκαλία ή την ανάγνωση που προηγήθηκε
- **Ενδιαφέρει και αξιολογείται η προσωπική τους ανταπόκριση στο κείμενο.**

2. Σχετικά με την παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου σε γραπτές εξετάσεις:

Το ερμηνευτικό σχόλιο στις γραπτές εξετάσεις αποτελεί σχόλιο, περιορισμένης έκτασης (π.χ. 100-150 λέξεις ή 150-200 λέξεις), που περιλαμβάνει την **ανάπτυξη του βασικού, για τους/τις μαθητές/τριες, ερωτήματος/θέματος του κειμένου και της ανταπόκρισής τους σε αυτό**. Στο ερμηνευτικό σχόλιο ο/η μαθητής/τρια δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο», αλλά επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιον/α». Στην εκφώνηση του ερωτήματος είτε γίνεται αναφορά σε κειμενικούς δείκτες είτε όχι, οι μαθητές/τριες, κατά τη διδασκαλία, ασκούνται συστηματικά, για να είναι σε θέση να τεκμηριώνουν την ερμηνεία τους με στοιχεία του κειμένου. Επομένως, το ερώτημα «πώς το λέει» το κείμενο δεν μπορεί να αγνοείται.

Ενδεικτική πορεία για τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου είναι:

- Μετά την ανάγνωση του κειμένου και πριν ξεκινήσει να γράψει το σχόλιό του/της ο/η μαθητής/τρια να εντοπίσει ποιο είναι, κατά τη γνώμη του/της, το θέμα του κειμένου.

- Να καταγράψει στη συνέχεια το/τα ερώτημα/ερωτήματα που απορρέει/απορρέουν από τον τρόπο που χειρίζεται ο/η συγγραφέας το θέμα του/της.
- Να αξιολογήσει ποιο από τα ερωτήματα παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον/την ίδιο/α και σε αυτό να στηρίξει το ερμηνευτικό του/της σχόλιο.
- Να τεκμηριώσει με αναφορές στο κείμενο **ή/και** σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες την απάντησή του/της.

Στην εκφώνηση του ερωτήματος καλό είναι να αποφεύγεται η αναφορά σε κειμενικούς δείκτες (χωρίς να είναι όμως δεσμευτικό), αλλά οι μαθητές/τριες πρέπει να τεκμηριώνουν την ερμηνεία με στοιχεία του κειμένου (κειμενικοί δείκτες).

3. Τα κείμενα που θα διδαχθούν στη Λογοτεχνία στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, κατά τη διδασκαλία στην τάξη, και θα γίνονται αντικείμενο ερμηνευτικής προσέγγισης επιλέγονται από ποικίλες κατηγορίες. Αυτά τα κείμενα να είναι τουλάχιστον 15-20. Κατά τη διδασκαλία δύναται τα λογοτεχνικά κείμενα να «συνομιλούν» υπόρρητα, με τις θεματικές ενότητες που θα προσεγγίσει ο/η εκπαιδευτικός. Με αυτό το σκεπτικό, μπορεί ένα λογοτεχνικό κείμενο να αποτελέσει την αφορμή για τη διδακτική προσέγγιση της ενότητας, με τρόπο που θα κινηήσει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, δημιουργώντας γόνιμο προβληματισμό και αισθητική συγκίνηση, χωρίς να δίνεται συγκεκριμένη κατεύθυνση στην ερμηνεία του. Με αυτόν τον τρόπο δεν παραβιάζεται η πολυσημία και η ανοιχτότητα των λογοτεχνικών κειμένων όπως περιγράφεται στο ΠΣ για το μάθημα.
4. Οι κειμενικοί δείκτες δεν διδάσκονται αυτοτελώς, αλλά σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο νοηματοδοτούν το κείμενο.
5. Το λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από εισαγωγικό σημείωμα, στο οποίο θα αναφέρονται πληροφορίες (χωρίς ερμηνευτικά σχόλια) που κρίνονται απαραίτητες για την κατανόησή του. Επίσης, μπορεί να δίνεται με τη μορφή υποσημείωσης η σημασία μιας λέξης που δεν είναι γνωστή.
6. **Για την παρακολούθηση της πορείας της διδασκαλίας στα «πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα», στις αντίστοιχες φόρμες οι εκπαιδευτικοί να καταγράφουν τον αριθμό των κειμένων των οποίων έχουν ολοκληρώσει την ερμηνευτική προσέγγιση.**

1.3. Αξιολόγηση της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας της Γ΄ τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2023-2024

Η εξέταση των μαθητών/τριών στη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία είναι ενιαία και γίνεται σε κείμενα, λογοτεχνικά και μη λογοτεχνικά, τα οποία δεν εμπεριέχονται στα διδακτικά βιβλία που περιλαμβάνονται στην εξεταστέα ύλη του μαθήματος. Τα κείμενα αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν το όριο των τριών (3) σελίδων.

Ως εξεταστέα ύλη ορίζονται δραστηριότητες με τις οποίες υπηρετείται και ελέγχεται η επίτευξη των σκοπών και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων της διδασκαλίας του μαθήματος (περισσότερα βλ. εξεταστέα ύλη).

A. Για τη Νεοελληνική Γλώσσα:

1. Η αξιολόγηση είναι, όπως και η διδασκαλία, κειμενοκεντρική και βασίζεται σε ένα ή δύο μη λογοτεχνικά κείμενα διαφορετικά μεταξύ τους ως προς το κειμενικό είδος, ώστε να αποτιμάται η αναγνωστική ικανότητα των μαθητών/τριών σε ποικιλία κειμενικών ειδών. Ειδικότερα:

Για το 1ο θέμα (συνοπτική νοηματική απόδοση) διευκρινίζονται τα εξής:

- α. Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να αποδώσουν συνοπτικά μέρος του κειμένου ή απόψεις που διατυπώνονται στο κείμενο για κάποιο ζήτημα
- β. Τα ερωτήματα που τίθενται στο πρώτο θέμα καλούν τους/τις μαθητές/τριες να εντοπίσουν τις σχετικές πληροφορίες στο κείμενο, να τις παραφράσουν και να τις αποδώσουν συνοπτικά
- γ. Το πληροφοριακό ύφος λόγου αποτιμάται στους επιμέρους τομείς της αξιολόγησης του Θέματος Α «Οργάνωση» και «Γλώσσα». Ο εντοπισμός των κυρίων σημείων του ζητούμενου κειμένου

αναφοράς εντάσσεται στην αποτίμηση του περιεχομένου του κειμένου που έχει παραχθεί (επιμέρους τομέας «Περιεχόμενο»). Για την αξιολόγηση της πύκνωσης λόγου ισχύει η σχετική ρουμπρίκα που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα των Οδηγιών.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις για το 1ο θέμα:

- Να παρουσιάσετε συνοπτικά, σε 60 λέξεις, το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου.
- Να παρουσιάσετε συνοπτικά τις απόψεις του συγγραφέα σχετικά με την ευθύνη της Πολιτείας για την έξαρση του φαινομένου. (50-60 λέξεις)
- Να παρουσιάσετε συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τις αντιλήψεις και πρακτικές που είναι αναγκαίο να ενσωματωθούν στην οικονομική ανάπτυξη προς όφελος ολόκληρης της ανθρωπότητας, σύμφωνα με τη συγγραφέα του άρθρου.

Για το 2ο θέμα (διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων) διευκρινίζονται τα εξής:

- α. Δεν δίνονται ερωτήματα που στηρίζονται σε μεταγλωσσικούς όρους ή ζητούν την αναπαραγωγή τους** (λ.χ. τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, χαρακτηρισμοί συλλογισμών ως προς τη μορφή ή τη συλλογιστική πορεία, τροπικότητα, ονοματοποίηση κ.ά.). Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να διδάσκονται οι μεταγλωσσικοί όροι, όπως και βασικές λεξικογραμματικές γνώσεις, τις οποίες οι μαθητές/τριες ήδη γνωρίζουν από προηγούμενες τάξεις και τις αξιοποιούν, προκειμένου να διαβάζουν κριτικά ένα κείμενο και να παράγουν αποτελεσματικά κείμενα. Για αυτόν τον σκοπό, καλό είναι να αξιοποιηθεί διδακτικά και το «Γλωσσάρι», κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού, καθώς περιέχει **γνώσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία ανάλυσης των κειμένων**, στο πλαίσιο της κειμενοκεντρικής και επικοινωνιακής διδακτικής προσέγγισης.
- β. Το γεγονός ότι δεν δίνονται ερωτήματα που στηρίζονται σε μεταγλωσσικούς όρους δεν σημαίνει ότι τέτοιοι όροι δεν μπορούν να τεθούν σε ερώτημα με διαφορετική διατύπωση**, σαφή για τον/τη μαθητή/τρια, με το οποίο ζητείται ο συσχετισμός ενός μεταγλωσσικού όρου με το θέμα, την πρόθεση του πομπού, το είδος του κειμένου κ.ά.

Παράδειγμα: «Μετά από 3 χρόνια διπλωματικών προσπαθειών και μια παγκόσμια εκστρατεία του WWF σε συνεργασία με πολλές άλλες οργανώσεις, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε χτες ψήφισμα κατά του παράνομου εμπορίου άγριων ζώων.»: Στο παραπάνω χωρίο του κειμένου να εντοπίσετε δύο περιπτώσεις χρήσης ονοματικών συνόλων αντί για προτάσεις με ρήματα και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές σε σύνταξη και σειρά των λέξεων, υποθέτοντας ότι θα ξεκινήσετε με τη φράση «Ψήφισμα κατά του παράνομου εμπορίου άγριων ζώων...».

Στο πρώτο σκέλος της παραπάνω ερώτησης ζητείται ο εντοπισμός δύο περιπτώσεων ονοματοποίησης, ενώ στο δεύτερο σκέλος ζητείται η μετατροπή της σύνταξης από ενεργητική σε παθητική.

- γ. Το ίδιο ισχύει και για τη γλώσσα του κειμένου, καθώς μπορεί να συσχετισθεί η λειτουργία μιας ή περισσοτέρων λέξεων σε σημεία ενός κειμένου ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργούν και ο μετασχηματισμός των χωρίων στο ίδιο ή διαφορετικό υφολογικό επίπεδο με την αναζήτηση συνώνυμων λέξεων ή φράσεων.

Παράδειγμα: Να δικαιολογήσετε την επανάληψη της λέξης «αγωνιζόμαστε» στο τέλος του κειμένου σε σχέση με το θέμα του και την πρόθεση αυτών που υπογράφουν τη Διακήρυξη και να την αντικαταστήσετε με δύο συνώνυμες λέξεις που δεν θα αλλάζουν την πρόθεση αυτών που την υπογράφουν.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις ερωτημάτων για το 2ο θέμα στο παραπάνω πλαίσιο είναι:

- Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν ορθά απόψεις του συγγραφέα του κειμένου; (Σ ή Λ). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σου, παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο.
- Αν ο σκοπός του συγγραφέα είναι να ευαισθητοποιήσει τον/την αναγνώστη/τρια του για το πρόβλημα, με ποιους τρόπους (γλωσσικές επιλογές, εκφραστικά μέσα κ.ά.) φαίνεται ότι επιχειρεί να επιτύχει τον σκοπό του;
- Να ξαναγράψεις το συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις με άλλες, που να καθιστούν το ύφος περισσότερο οικείο.

- Στο παρακάτω απόσπασμα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας το α' ενικό πρόσωπο. Να μετασχηματίσετε το κείμενο χρησιμοποιώντας το γ' ενικό πρόσωπο. Τι αλλάζει ως προς το ύφος;
- Τι πετυχαίνει η αρθρογράφος με τη χρήση του ερωτήματος στην 3η παράγραφο ως προς την οργάνωση του κειμένου και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη;
- Ο ομιλητής εμφανίζεται πολύ βέβαιος για τις απόψεις του. Με ποιες γλωσσικές επιλογές, λέξεις ή φράσεις δείχνει τη βεβαιότητά του; Συμμερίζετε τη βεβαιότητά του; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
- Το κείμενο χαρακτηρίζεται για τη μεταφορική χρήση του λόγου και το προσωπικό ύφος, όπως ταιριάζει σε ένα στοχαστικό δοκίμιο. Να μετατρέψετε το συγκεκριμένο απόσπασμα, αξιοποιώντας την κυριολεκτική χρήση του λόγου, κάνοντας το ύφος πιο επίσημο. Υποθέστε ότι το κείμενο σας αποτελεί μέρος μιας εισήγησης σε μια ημερίδα του σχολείου.
- Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, η συγγραφέας πιθανολογεί για την εξέλιξη της τεχνολογίας. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, έκανε αυτή την επιλογή;
- Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στη συγκεκριμένη παράγραφο του κειμένου; Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την αναπτύξει, υπηρετεί την πρόθεση αυτή;
- Να δείξετε τη νοηματική σχέση που έχει ο τίτλος με το υπόλοιπο κείμενο.

Για το 4ο θέμα (παραγωγή λόγου) διευκρινίζεται ότι:

Γενική παρατήρηση: Το **Θέμα Δ** σχετίζεται με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και αφορά τη γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου, 300 έως 400 λέξεις (ανάλογα με τη βαρύτητα του θέματος), το οποίο ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο (σκοπό, πομπό, αποδέκτες, κειμενικό είδος) και ζητεί από τους μαθητές/τριες την ανάπτυξη τεκμηριωμένης προσωπικής γνώμης, τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με προβλήματα, θέσεις, στάσεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις κ.ά. που θέτει το κείμενο / θέτουν τα κείμενα αναφοράς.

Με τον όρο «αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου αναφοράς», αξιολογείται η κρίση του/της μαθητή/τριας, στον βαθμό που λαμβάνει υπόψη ή αγνοεί σημαντικές πτυχές του θέματος που θίγονται στο κείμενο (ή στα κείμενα) αναφοράς. Αυτό δεν σημαίνει την αντιγραφή ιδεών των κειμένων αναφοράς, την αυτούσια αναπαραγωγή και τον σχολιασμό τους, αλλά τη δημιουργική τους αφομοίωση και την αξιοποίηση του γνωστικού υλικού ή των απόψεων που περιλαμβάνονται σε αυτά, για την παραγωγή τεκμηριωμένης θέσης, για τη συγκρότηση της στάσης του/της μαθητή/τριας, της συμφωνίας ή διαφωνίας ως προς το ζητούμενο. Οι μαθητές/τριες, δηλαδή, λαμβάνουν υπόψη τα κείμενα αναφοράς, με σκοπό να τοποθετηθούν κριτικά με βάση τα προσωπικά τους βιώματα, να πάρουν δηλαδή θέση απέναντι σε ένα θέμα ή ερώτημα που τίθεται ως ζητούμενο. Για αυτό και τα κείμενα αναφοράς πρέπει να κινητοποιούν τη σκέψη των μαθητών/τριών και να τους/τις προκαλούν να πάρουν θέση. Λόγω της περιορισμένης έκτασης λέξεων προτείνουμε το ερώτημα να είναι στοχευμένο σε συγκεκριμένο ζήτημα, ώστε να αξιολογείται επαρκώς η τεκμηρίωση των επιχειρημάτων του/της μαθητή/τριας. Για την αξιολόγηση της παραγωγής λόγου ισχύει η σχετική ρουμπρίκα που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα των Οδηγιών.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου:

- *Ο αρθρογράφος υποστηρίζει τη θέση ότι Εσείς συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση αυτή; Να υποστηρίξετε τη γνώμη σας σε ένα κείμενο 350 λέξεων, το οποίο θα έχει τη μορφή διαδικτυακής επιστολής προς αυτόν.*
- *Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του αρθρογράφου στο κείμενο αναφοράς Ι, καλείστε να τοποθετηθείτε στο εξής ερώτημα: Θεωρείτε ότι....*

Κειμενικό είδος: Άρθρο

Πομπός: Μαθητής/Μαθήτρια

Μέσο: Εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας

Αποδέκτης: Ευρύ αναγνωστικό κοινό

Όριο λέξεων: 350 λέξεις

- *Είδος: Επιχειρηματολογικό κείμενο - Ομιλία*

Περίσταση επικοινωνίας: Συζήτηση στο σχολείο στο πλαίσιο Ημερίδας με θέμα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Ρόλος: Εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας του τμήματος

Αποδέκτες: Οι παριστάμενοι/ες καθηγητές/τριες, γονείς, τοπικοί φορείς, μαθητές/τριες

Θέμα: Στο κείμενο αναφέρεται ότι η οικονομική ανάπτυξη στις μέρες μας οφείλει να έχει στο επίκεντρό της τον άνθρωπο και όχι τη μονομερή βελτίωση των οικονομικών δεικτών. Να εκθέσετε τεκμηριωμένα την άποψή σας σε 300-350 λέξεις.

B. Για τη Λογοτεχνία (3ο Θέμα):

Αξιολόγηση του ερμηνευτικού σχολίου

Το λογοτεχνικό κείμενο που επιλέγεται για την αξιολόγηση, μπορεί να συνομιλεί υπόρρητα ή να μην συνομιλεί με τα μη λογοτεχνικά. Η αξιολόγηση του ερμηνευτικού σχολίου είναι **ολιστική** και βέβαια λαμβάνονται υπόψη η ποιότητα της διατύπωσης του βασικού θέματος/ερωτήματος από τον/τη μαθητή/τρια, η υποστήριξη με στοιχεία του κειμένου και η οργάνωση και γλώσσα που χρησιμοποιείται (σύμφωνα με τη ρουμπρίκα αξιολόγησης που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα των Οδηγιών). Η κατανομή των επιμέρους μονάδων προτείνεται να προσαρμόζεται ανάλογα με τα ζητούμενα (θέμα/ανταπόκριση/υποστήριξη, στην παρουσίαση των οποίων συνυπολογίζεται η οργάνωση του λόγου και η γλώσσα).

- α. Σχετικά με την κατανόηση και την ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου αξιολογείται: η σαφήνεια της διατύπωσης του βασικού θέματος, το οποίο σχετίζεται με τον βαθμό κατανόησης των ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου, και η αναγνωστική ανταπόκριση των μαθητών/τριών στο θέμα, με την επαρκή τεκμηρίωση/υποστήριξη της απάντησης με αναφορές-παραπομπές στο κείμενο.
- β. Οι αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες αξιολογούνται στον βαθμό που υποστηρίζουν επιτυχώς την ερμηνευτική προσέγγιση του μαθητή ή της μαθήτριας.
- γ. Σχετικά με την οργάνωση και τη γλωσσική έκφραση του ερμηνευτικού σχολίου αξιολογείται: η αλληλουχία και η συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου ως παραγόμενου κειμένου, η χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου και η επίπτωση τυχόν γραμματικοσυντακτικών λαθών στην ερμηνευτική εκδοχή του/της μαθητή/τριας.
- δ. Επιδιώκεται το ερμηνευτικό σχόλιο να **αξιολογείται συνολικά** ως προς τα παραπάνω κριτήρια και να είναι εμφανής σ' αυτό η κατανόηση/ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου, καθώς και η τεκμηριωμένη ανταπόκριση του μαθητή/τριας απέναντι στο ερώτημα/θέμα που διατυπώνει.

Οι διατυπώσεις του ερωτήματος αυτού είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν:

- α. Τον εντοπισμό και σχολιασμό του θέματος (λ.χ. *Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε πιο σημαντικό ή Ποιο είναι το ερώτημα που, κατά τη γνώμη σας, θέτει το κείμενο; Ποια είναι η δική σας απάντηση σε αυτό;*)
- β. Έναν ή δύο κειμενικούς δείκτες βάσει των οποίων οι μαθητές/τριες διατυπώνουν και σχολιάζουν το θέμα/ερώτημα (λ.χ. *Να διατυπώσετε το κεντρικό ερώτημα που θέτει το κείμενο με βάση...).*

Άλλες ενδεικτικές εκφωνήσεις του θέματος του ερμηνευτικού σχολίου:

- *Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το ποίημα/αφήγημα κ.λπ.*
- *Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε ως πιο σημαντικό. Ποια είναι η δική σας θέση;*
- *Λαμβάνοντας υπόψη σου τη μορφή και το περιεχόμενο της τελευταίας στροφής του ποιήματος, να σχολιάσεις τον ρόλο της σε σχέση με το όλο ποίημα.*
- *Μελετητές υποστηρίζουν ότι το «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.» είναι ποίημα που έχει πολιτικές διαστάσεις. Με ποια στοιχεία του κειμένου μπορεί αυτό να τεκμηριωθεί; Ο σημερινός αναγνώστης θα προσλάμβανε το κείμενο με τον ίδιο τρόπο;*

- «Θεσσαλονίκη, Μέρης του 1969 μ.Χ.»: Οι στίχοι 15 και 17 που είναι μέσα σε παύλες, ποια βαρύτητα έχουν, κατά τη γνώμη σας, στο θέμα του ποιήματος; Κατά πόσο αυτό το θέμα είναι επίκαιρο για σας;

1.4. Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου

Κριτήριο αξιολόγησης 1

Κείμενο 1

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του Γιάννη Κοτόφωλου δημοσιεύτηκε στις 11/06/2018 στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Η Καθημερινή». Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.kathimerini.gr/economy/local/968645/apopsi-paideia-koinonia-kai-anaptyxi/>

Άποψη: Παιδεία, κοινωνία και ανάπτυξη!

Η παιδεία και η εκπαίδευση είναι ο τομέας στον οποίο η Ελλάδα παρουσιάζει ένα από τα σημαντικότερα ελλείμματα συγκριτικά με τις άλλες προηγμένες χώρες της Ευρώπης και αυτό δεν μπορεί κανείς να το υποβαθμίσει, με τον οποιοδήποτε τρόπο, ό,τι είδους ιδεοληψία και να κουβαλάει πάνω του. Η παιδεία είναι προτεραιότητα επιβίωσης, πλέον, για τον τόπο μας και ως τέτοια επιβάλλεται να την αξιολογήσει και να την αναβαθμίσει, επειγόντως μάλιστα, το σύνολο της κοινωνίας. Η παιδεία σήμερα είναι ένα πολύ σημαντικό οικονομικό θέμα, αλλά και ένα μείζον κοινωνικό ζήτημα για την ταλαιπωρημένη από τη δεκαετή κρίση Ελλάδα.

Η παιδεία, πράγματι, είναι ένα κολοσσιαίας σημασίας ζητούμενο για την ελληνική κοινωνία και το μέλλον της νέας γενιάς, καθώς αποτελεί το βασικό μοτέρ εξέλιξης της κοινωνικής δομής, των επιστημών και του πολιτισμού. Παράλληλα είναι εργαλείο βασικό για την αναβάθμιση της οικονομίας και της τεχνολογίας. Η παιδεία, μαζί με την ελευθερία και τη δημοκρατία, έννοιες αναπόσπαστες άλλωστε και μεταξύ τους ανατροφοδοτούμενες, αποτελούν το ύψιστο δημόσιο αγαθό στον σύγχρονο κόσμο. Η πρόσβαση στην παιδεία αφορά ή πρέπει να αφορά όλες σχεδόν τις κοινωνικές ομάδες και αυτή ήταν η επιτυχία του μεταπολεμικού συστήματος της Δύσης. Η περίφημη μεσαία τάξη, η οποία λειτούργησε όντως ως η ραχοκοκαλιά του μεταπολεμικού μοντέλου, ήταν το αποτέλεσμα αυτής της ευρύτερης πρόσβασης στην παιδεία γενικότερα και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ειδικότερα.

Η παιδεία υπήρξε ο μεγάλος κοινωνικός αναβατήρας (και περισσότερο στις φτωχότερες χώρες σαν την Ελλάδα) και ο παράγοντας σύγκλισης ισοδυνάμων ευκαιριών και δυνατοτήτων, πεμπτουσία δηλαδή της δημοκρατίας σε κάθε πολιτισμένη και ανεπτυγμένη κοινωνία. Τα χρόνια της κρίσης, όμως, στην Ελλάδα αυτός ο εξαιρετικός μηχανισμός σχεδόν κονιορτοποιήθηκε. Η έλλειψη συγκρότησης και στόχων με γνώμονα την παιδεία, οδήγησε γρήγορα στην περαιτέρω όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Σήμερα, τα περιθώρια που διαθέτουν αρκετές κοινωνικές ομάδες, για να σπουδάσουν τα παιδιά τους, είναι δραματικά συμπιεσμένα... Άρα; Η απόκτηση των γνώσεων, η ανάδειξη των δεξιοτήτων, η εκπαίδευση υψηλού επιπέδου, οι μεταπτυχιακές σπουδές και οι καλές δουλειές είναι στην Ελλάδα το αποκλειστικό προνόμιο των εύπορων οικογενειών;

Η νέα εποχή της ατελείωτης τεχνολογίας, της πλούσιας γνώσης, του καλά καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού και της ταχύτατης μετανάστευσης των πληροφοριών και των κεφαλαίων, διαμορφώνει οικονομίες πολύ υψηλής ανταγωνιστικότητας. Οι κοινωνίες που δεν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτήν την πρόκληση κινδυνεύουν να γκρεμιστούν (και ήδη υποχωρούν) από τη θέση που έχουν καταλάβει στο διεθνές σύστημα επί πολλές δεκαετίες. Πόσο μάλλον η Ελλάδα! Το αντίδοτο ασφαλώς είναι η παιδεία δυνατού επιπέδου, οι επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και έρευνα. Από την ικανότητα των χωρών, στη δημιουργία νέων ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών διεθνούς ζήτησης, στη νέα τεχνολογία που μεταβάλλει τα κόστη και τους οικονομικούς κλάδους, θα κριθούν η ανάκαμψη των οικονομιών και η ανάπτυξη των κοινωνιών, για τις οποίες πολύς λόγος γίνεται πρωτίστως σήμερα στη χώρα μας. Είναι ο επόμενος κύκλος που

θα κρίνει τη βιωσιμότητα και την προοπτική, το βιοτικό επίπεδο, τα εισοδήματα, τις θέσεις απασχόλησης, ιδίως για την Ελλάδα. Εάν πράγματι η χώρα μας θα καταφέρει κάποτε, δηλαδή, να βγει από την κρίση...

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του D Kristof Nicholas δημοσιεύτηκε στις 29/03/2012 στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα». Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.tovima.gr/2012/03/29/opinions/pws-ena-orfano-apo-to-notio-soydan-spydazei-sto-geil/>

Πώς ένα ορφανό από το Νότιο Σουδάν σπουδάζει στο Γέιλ

Ο Πολ Λόρεμ ενσαρκώνει μια ωμή αλήθεια για τον κόσμο: το ταλέντο είναι παγκόσμιο αλλά οι ευκαιρίες όχι.

Ο 21χρονος Λόρεμ είναι ένα ορφανό από ένα χωριό του Νότιου Σουδάν που δεν έχει ηλεκτρισμό. Οι γονείς του δεν τον έστειλαν ποτέ σχολείο και μεγάλωσε χωρίς καθοδήγηση ενηλίκων σε ένα στρατόπεδο προσφύγων. Όμως σήμερα είναι πρωτοετής στο Πανεπιστήμιο Γέιλ. Είναι ενθαρρυντικό ότι ο Λόρεμ είχε τις λιγότερες πιθανότητες να πετύχει απ' οποιονδήποτε άλλον αλλά τα κατάφερε.

«Το ότι έγινα δεκτός στο Γέιλ οφείλεται σε καθαρή τύχη σε συνδυασμό με το ότι με βοήθησαν πολλοί άνθρωποι», μου είπε ο Λόρεμ στην πανεπιστημιούπολη του Γέιλ. «Έχω πολλούς φίλους που ενδεχομένως διαθέτουν σχεδόν τις ίδιες ικανότητες με μένα αλλά για λόγους που δεν καταλαβαίνω πραγματικά, δεν τα κατάφεραν. Αν εύχομαι κάτι, είναι να έχουν περισσότερες ευκαιρίες να μορφωθούν».

Η οικογένεια του Λόρεμ κατάγεται από γενιές κτηνοτρόφων του νοτιοανατολικού Σουδάν. Η περιοχή είναι απομονωμένη. Οι χωρικοί ζουν σε καλύβες με αχυρένιες σκεπές και δεν υπάρχει σχολείο ούτε ιατρείο. Ο κοντινότερος ασφαλοστρωμένος δρόμος απέχει αρκετές μέρες περπάτημα.

Όταν ο Λόρεμ ήταν μικρός, ο εμφύλιος έφθασε στην περιοχή του και, στα 5 του, παραλίγο να πεθάνει από φυματίωση. Με την ελπίδα ότι θα έσωζαν την ζωή του, οι γονείς του τον εγκατέλειψαν σε στρατόπεδο προσφύγων στη βόρεια Κένυα. Αργότερα πέθαναν και τον Λόρεμ τον μεγάλωσαν άλλοι πρόσφυγες, μόνο λίγο μεγαλύτεροί του.

Αγόρια τα οποία μεγαλώνουν άλλα αγόρια μπορεί να μοιάζει σαν συνταγή για χάος. Κι όμως οι έφηβοι αυτοί ανάγκασαν τον Λόρεμ να πάει σχολείο, θεωρώντας την μόρφωση ως σκαλί για μια καλύτερη ζωή.

Η τάξη του ήταν ενίοτε 300 μαθητές που συναντιόνταν κάτω από ένα δέντρο και ο Λόρεμ δεν είχε δικά του τετράδια, μολύβια ή βιβλία. Έγραφε όμως στο χώμα. Οι φίλοι του πέθαιναν από τον πόλεμο, τις ασθένειες ή τους ληστές ενώ ο ίδιος καταβρόχθιζε τα βιβλία της μικροσκοπικής βιβλιοθήκης του στρατοπέδου προσφύγων.

Οι δάσκαλοί του ήταν περήφανοι γι' αυτόν και κανόνισαν να μεταφερθεί σε σχολείο της Κένυας για τις πρώτες τάξεις του γυμνασίου. Το πρόβλημα ήταν ότι οι εξετάσεις γίνονταν στα σουαχίλι, τα οποία δεν μιλούσε ο Λόρεμ. Όμως τον βοήθησαν οι συμμαθητές του και ο Λόρεμ πήρε τον δεύτερο μεγαλύτερο βαθμό σε ολόκληρη εκείνη την περιοχή της Κένυας.

Αυτό του χάρισε μια υποτροφία σε κορυφαίο σχολείο κοντά στο Ναϊρόμπι και μετά στη Νότια Αφρική. Ένα καλοκαίρι, στις διακοπές, ο Λόρεμ έκανε το μακρύ ταξίδι πίσω στο χωριό του και οδήγησε τον μικρότερο αδερφό και την αδερφή του στο στρατόπεδο προσφύγων για να μορφωθούν και αυτοί.

Ο Λόρεμ λατρεύει το Γέιλ, όμως τα βρήκε λίγο σκούρα εν μέρει γιατί τα αγγλικά είναι η πέμπτη του γλώσσα (μιλάει ντιντίνγκα, τοπόσα, αραβικά και σουαχίλι). Η συντριπτική πλειονότητα των παιδιών από φτωχές χώρες δεν απολαμβάνουν ποτέ τέτοιες ευκαιρίες.

Στη διάρκεια της συζήτησής μας στην ηρεμία του Γέιλ, ο Λόρεμ ξέσπασε σε κλάματα, όταν αναφέρθηκε σε εκείνους που τον βοήθησαν: στα αγόρια στο στρατόπεδο προσφύγων, στη γερμανίδα καλόγρια, την αδερφή **Λουίζ Ραντλάιμερ**, που τον περιέβαλε με αγάπη, στον οδηγό λεωφορείου που τον φιλοξένησε όσο αγωνιζόταν να βγάλει διαβατήριό, για να ταξιδέψει στο Γέιλ.

Η παιδεία είναι ο μεγαλύτερος επιταχυντής της ανθρώπινης δυναμικότητας. Γι' αυτό πρέπει να εργαστούμε όλοι, για να βοηθήσουμε όλους τους άλλους Πολ Λόρεμ εκεί έξω να ανεβούν στην κυλιόμενη σκάλα της μόρφωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Προφυλάξεις

Όταν βρέχει
δεν παίρνω ομπρέλα.
Το θεωρώ δειλία να προφυλάσσομαι
από το ξεκάθαρο.

Όταν δε βρέχει,
όσο και αν ευτυχεί ο ουρανός
όσο κι αν τον πιστεύω

ανοίγω την ομπρέλα μου
δεν είναι ξεκάθαρη
καιρική συνθήκη η ευτυχία.

Κική Δημουλά, από τη συλλογή *Δημόσιος καιρός*, Ίκαρος 2014

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε συνοπτικά (70-80 λέξεις) τη σημασία της παιδείας για τον άνθρωπο και την κοινωνία, σύμφωνα με όσα υποστηρίζει ο συγγραφέας του Κειμένου 1.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Αν και τα δύο κείμενα (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες και έχουν διαφορετική πρόθεση, εντούτοις συμφωνούν σε μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες της παιδείας. Να παρουσιάσετε το σημείο σύγκλισης με αναφορές στα κείμενα (60-80 λέξεις).

Μονάδες 10

B2. «Έχω πολλούς φίλους που ενδεχομένως διαθέτουν σχεδόν τις ίδιες ικανότητες με μένα αλλά για λόγους που δεν καταλαβαίνω πραγματικά, δεν τα κατάφεραν.» Λαμβάνοντας υπόψη σας το κοινωνικό πλαίσιο, όπως αυτό αποτυπώνεται στο Κείμενο 2, ποιοι νομίζετε ότι είναι αυτοί οι λόγοι;

Μονάδες 10

B3. Ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιλέγει να διατυπώσει την κατακλείδα της τρίτης παραγράφου ερωτηματικά: «Η απόκτηση των γνώσεων, η ανάδειξη των δεξιοτήτων, η εκπαίδευση υψηλού επιπέδου, οι μεταπτυχιακές σπουδές και οι καλές δουλειές θα είναι στην Ελλάδα το αποκλειστικό προνόμιο των εύπορων οικογενειών;»

α. Με ποιες διαπιστώσεις καταλήγει σε αυτή την κατακλείδα; (μονάδες 8)

β. Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας διατυπώνοντας την κατακλείδα με ερωτηματικό τρόπο; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Στο Κείμενο 3 παρατηρούμε την ύπαρξη αντιθέσεων. Ποιες είναι αυτές και πώς, κατά τη γνώμη σας, σχετίζονται με την ψυχική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Είδος: Επιχειρηματολογικό άρθρο σε τοπική εφημερίδα, στο πλαίσιο αφιερώματος του τοπικού Τύπου στην Εκπαίδευση.

Ιδιότητα: Μαθητής/Μαθήτρια Γ΄ Λυκείου, από τον οποίο/την οποία ζητείται να εκφράσει τη γνώμη του/της, γιατί έχει άμεση εμπειρία της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη χώρα μας.

Θέμα: Λαμβάνοντας υπόψη τα δύο μη λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε αλλά και τις δικές σας εκπαιδευτικές εμπειρίες, ποιες είναι οι τρεις καίριες παρεμβάσεις που προτείνετε για τη βελτίωση της κατάστασης στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της χώρας μας; Να τεκμηριώσετε τις προτάσεις σας σε ένα κείμενο 350 – 400 λέξεων.

Μονάδες 30

Κριτήριο αξιολόγησης 2

Κείμενο 1

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του Δημήτρη Τζιόβα δημοσιεύτηκε στις 10/08/2013 στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα». Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.tovima.gr/2013/08/10/opinions/o-neos-oymanismos/>

Ο νέος ουμανισμός

Ενίοτε γίνεται λόγος για νέο μεσαίωνα με ποικίλες αφορμές. Η πολυ-δυναμικότητα του 21ου αιώνα με τις αναδύμενες υπερδυνάμεις της Κίνας και της Ινδίας θυμίζουν σε κάποιους τον 12ο αιώνα, όταν ο κόσμος ήταν ταυτόχρονα και δυτικός και ανατολικός. Τα σημερινά παγκοσμιοποιημένα δίκτυα παρουσιάζουν αναλογίες με τα εμπορευματικά δίκτυα του Μεσαίωνα που δημιούργησαν οι Σταυροφορίες και ο δρόμος του μεταξιού. Οι μεσαιωνικές επιδημίες παραλληλίζονται με τη γρίπη των πτηνών ή και το AIDS, ενώ ο αυξανόμενος ρόλος του Ισλάμ και το χάσμα πλουσίων και φτωχών προκαλούν πρόσθετους συνειρμούς. Η ΕΕ αντιμετωπίζεται ως το αντίστοιχο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και η Αμερική ως το νέο Βυζάντιο, που βλέπει και προς τα δυτικά και προς τα ανατολικά, ούσα σε μεταβατική κατάσταση.

Μήπως όμως η κρίση μάς φέρει, εκτός από νέες λέξεις, φράσεις ή ανέκδοτα, και νέους συνειρμούς, περνώντας από τον νέο μεσαιωνισμό στον νέο ουμανισμό; Ο τελευταίος θα ήταν ένας βολικά ευρύχωρος όρος για να συστεγάσει τις ποικίλες αντιστάσεις των καιρών. Δεν πρόκειται για αυτοτελές κίνημα ή ιδεολογικό ρεύμα, ούτε για αναβίωση του αμερικανικού κριτικού κινήματος των αρχών του εικοστού αιώνα, αλλά για έναν όρο που θα λειτουργούσε συνοπτικά ως αντίπαλος της νέας τάξης πραγμάτων που έχει δημιουργήσει η επιμονή στην οικονομική ανάπτυξη με στόχο το μέγιστο ιδιωτικό κέρδος και με παράλληλη αδιαφορία για τον άνθρωπο.

Ο «νέος ουμανισμός» φαίνεται να πριμοδοτεί το αίσθημα και όχι τη λογική, τη συμπάθεια και όχι την αποστασιοποίηση. Στο οικονομικό και θεσμικό επίπεδο θα μπορούσε να αναχθεί σε σύνθημά του αυτό που τελευταία ακούγεται συχνά στην Ελλάδα: «Είμαστε άνθρωποι και όχι αριθμοί». Στο εκπαιδευτικό επίπεδο ο νέος ουμανισμός υπερασπίζεται την προτεραιότητα της παιδείας και της μόρφωσης και αντιστρατεύεται την κατάρτιση, την εμπορευματοποίηση, τις τεχνικές δεξιότητες και την προετοιμασία για την αγορά εργασίας. Ως αντιρατσιστική δράση, ο νέος ουμανισμός προασπίζεται την κατάργηση των φυλετικών ή άλλων διαχωρισμών, στηρίζει όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη και τονίζει ότι η αλληλεγγύη δεν ελέγχει διαβατήριο ή χρώμα. Επιμένοντας στο σύνολο και στην αυτοδιαχείριση και όχι στον κοινωνικό κατακερματισμό και στην πολυδιάσπαση, ο νέος ουμανισμός αντιστέκεται επίσης στην ιδεοληψία της διαρκούς ανάπτυξης και στην κυριαρχία των αγορών, ζητώντας την επιστροφή στη μικρή κλίμακα, στην τοπικότητα, στην κοινότητα και στο φυσικό περιβάλλον.

Είναι σε θέση αυτός ο πολυσχιδής νέος ουμανισμός να λειτουργήσει συσπειρωτικά, να εκφράσει τις διάφορες μορφές κοινωνικής αντίστασης και να αποτελέσει σοβαρό αντίβαρο στην παγκοσμιοποίηση ή θα στιγματιστεί ως αιθεροβάμων ιδεαλισμός και απατηλή ουτοπία; Ως ποιον βαθμό μια από τις βαθύτερες

συνέπειες της κρίσης είναι η νέα ανακάλυψη του ανθρώπινου παράγοντα, που παίρνει τη μορφή ενός νέου ουρανισμού με σύνθημα «μέτρο όλων ο άνθρωπος»; Θα είναι εν τέλει αυτός ο νέος ουμανισμός αντίσταση, επιστροφή ή νέα αφετηρία;

Κείμενο 2

Ενός λεπτού σιγή

Εσείς που βρήκατε τον άνθρωπό σας
κι έχετε ένα χέρι να σας σφίγγει τρυφερά,
έναν ώμο να ακουμπάτε την πίκρα σας,
ένα κορμί να υπερασπίζει την έξαψή σας,

κοκκινίσατε άραγε για την τόση ευτυχία σας,
έστω και μία φορά;
είπατε να κρατήσετε ενός λεπτού σιγή
για τους απεγνωσμένους;

Ντίνος Χριστιανόπουλος, από τη συλλογή *Ανυπεράσπιστος καημός*, Διαγώνιος 1985

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε σε 70-80 λέξεις την πρόταση που διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 ως απάντηση στον νέο μεσαιωνισμό.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α. Γεγονότα και χαρακτηριστικά του 21ου αιώνα δημιουργούν συνειρμούς με αντίστοιχα των μεσαιωνικών χρόνων.
- β. Η νέα τάξη πραγμάτων έχει ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό.
- γ. Ο νέος ουμανισμός δίνει έμφαση στον μορφωτικό και παιδευτικό ρόλο της εκπαίδευσης.
- δ. Η διαρκής οικονομική ανάπτυξη δεν αποτελεί στόχο του νέου ουμανισμού.
- ε. Ο συγγραφέας εκφράζει τη βεβαιότητά του για τον ρόλο του νέου ουμανισμού ως αντίβαρου στην παγκοσμιοποίηση.

Μονάδες 10

B2. Ο Δ. Τζιόβας στην 1η παράγραφο του κειμένου του σημειώνει: «Ενίοτε γίνεται λόγος για νέο μεσαιώνα με ποικίλες αφορμές.» Πώς τεκμηριώνει αυτή την αναφορά; Να δώσετε την απάντησή σας σε 60-70 λέξεις, αξιοποιώντας στοιχεία της παραγράφου.

Μονάδες 10

B3. Πώς κατά τη γνώμη σας λειτουργεί το σημείο στίξης που κυριαρχεί στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, λαμβάνοντας υπόψη σας και τη θέση της παραγράφου στο κείμενο.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο θέμα του Κειμένου 2; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας, αξιοποιώντας τους κατάλληλους κειμενικούς δείκτες. Πιστεύετε ότι οι σημερινοί νέοι είναι ευαισθητοποιημένοι σε αυτό το θέμα; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Ο Δ. Τζιόβας εκθέτει τις απόψεις του για τον νέο ουμανισμό και ολοκληρώνει το κείμενό του χωρίς να παίρνει θέση. Να διατυπώσετε τη δική σας άποψη για τον ρόλο του νέου ουμανισμού σε ένα άρθρο – απάντηση στον συγγραφέα, το οποίο θα δημοσιευτεί στην ίδια εφημερίδα. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

Κριτήριο αξιολόγησης 3

Κείμενο 1

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του ειδησεογραφικού πρακτορείου A.P., REUTERS δημοσιεύτηκε στις 17/08/2019 στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Η Καθημερινή». Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.kathimerini.gr/world/1038689/zoi-patini-me-ti-nea-moda-stin-eyropi/>

«Ζωή – πατίνι» με τη νέα μόδα στην Ευρώπη

Είναι βέβαιο ότι η είδηση που ακολουθεί θα λυπήσει τους λάτρεις των ηλεκτρικών πατινιών, που έχουν πλέον καταλάβει τους δρόμους της Ευρώπης, και όχι μόνον. Οι δημοτικές αρχές του Μιλάνου αποφάσισαν να βάλουν οριστικό τέλος σε αυτήν τη νέα μαστιγα, δίνοντας στις εταιρείες που τα εκμεταλλεύονται προθεσμία τριών ημερών για να τα απομακρύνουν. Ειδικότερα, οι αρμόδιοι αντιδήμαρχοι για την ασφάλεια, εξέδωσαν διαταγή για να αποσυρθούν τα ηλεκτρικά πατίνια από τους δρόμους του Μιλάνου έως ότου ο δήμος καταρτίσει και δημοσιεύσει σχετικό διαγωνισμό για την ανάθεση της ενοικίασής τους, και τοποθετηθούν οι σχετικές σημάσεις με τις οδηγίες χρήσης και τις απαγορεύσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία. Σήμερα στο Μιλάνο λειτουργούν επτά εταιρείες ενοικίασης ηλεκτρικών πατινιών, ενώ δεν είναι λίγοι οι ντόπιοι που, αποφασίζοντας να εξοικονομήσουν χρήματα μακροπρόθεσμα, αγόρασαν το δικό τους. Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς, η χρήση τους επιτρέπεται μόνο σε πεζοδρόμους και η μέγιστη ταχύτητά τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τα έξι χιλιόμετρα την ώρα. Ωστόσο, οι αναβάτες τους δεν φαίνεται να το βάζουν κάτω και εφορμούν και στους δρόμους. Ήδη έχουν καταγραφεί πολλά μικροατυχήματα, αλλά και μία παράσυρση πεζού, ο οποίος κατέληξε στο νοσοκομείο με πολλαπλά κατάγματα.

Όμως, τα ηλεκτρικά πατίνια συνιστούν πανευρωπαϊκή μαστιγα, που έχει εξοργίσει πολλούς κατοίκους, εποχούμενους και πεζούς των ευρωπαϊκών μητροπόλεων.

Οι λάτρεις του μέσου, βέβαια, θεωρούν ότι πρόκειται για ένα πραγματικό άλμα στο μέλλον των μεταφορών κι έναν καταπληκτικό τρόπο για να μετακινηθείς με ταχύτητα, από το Λούβρο στον Πύργο του Άιφελ, χωρίς να παραγάγεις ατμοσφαιρική ρύπανση. Οι επικριτές του, ωστόσο, διαφωνούν, επισημαίνοντας τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό των τραυματισμών αλλά και των θανάτων από συγκρούσεις με ηλεκτρικά πατίνια καταγγέλλοντας ταυτόχρονα την τρομερή ενόχληση που προκαλούν σε πεζούς, ποδηλάτες και αυτοκινητιστές, οι οποίοι διεκδικούν και αυτοί μία θέση σε δρόμους και πεζοδρόμια.

Κείμενο 2

Η ακόλουθη διασκευασμένη συνέντευξη του Ρόμπερτ Πεν, ποδηλάτη και δημοσιογράφου, στους Σταύρο Διοσκουρίδη και Βασίλη Καψάσκη δημοσιεύτηκε στις 09/05/2012 στην ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού LiFO. Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.lifo.gr/prosopa/synteneyjeis/podilato-einai-mia-alithini-dimokratiki-mihani>

Το ποδήλατο είναι μια αληθινή δημοκρατική μηχανή

Τι σας ώθησε να γράψετε αυτό το βιβλίο; Τι θέλατε να εκφράσετε μέσα από αυτό;

Η ιστορία του ποδηλάτου και ο ρόλος που έχει παίξει στον σύγχρονο κόσμο δεν έχει τύχει ανάλογης συγγραφικής αποδοχής. Είναι περιεργό. Γρηγορότερα κι εντυπωσιακότερα μέσα μεταφοράς, όπως τα αεροπλάνα, τα αυτοκίνητα και οι μηχανές, πήραν τη θέση που κατείχε το ποδήλατο στην ανθρώπινη φαντασία, παρόλο που αυτό εφευρέθηκε πρώτο. Σήμερα είναι το πιο δημοφιλές μέσο μεταφοράς στον πλανήτη.

Αυτή η αίσθηση ελευθερίας που νιώθει κανείς όταν κατηγορίζει με το ποδήλατό του έναν λόφο μπορεί να συγκριθεί με κάποιο άλλο συναίσθημα;

Νομίζω πως αποτελεί μια μοναδική ανθρώπινη εμπειρία. Εάν έχεις κάποια στιγμή βιώσει μια τέτοια εμπειρία δέους κι ελευθερίας πάνω σε ένα ποδήλατο, εάν έχεις ταξιδέψει ποτέ από τη θλίψη στον ρυθμό δύο κινούμενων τροχών ή έχεις νιώσει την αναζωπύρωση της ελπίδας, κάνοντας πετάλι προς την κορυφή ενός λόφου με τη δροσιά του ιδρώτα στο μέτωπό σου, τότε έχουμε μοιραστεί κάτι βασικό και θεμελιώδες. Ξέρουμε ότι «όλα είναι για το ποδήλατο».

1890: Το ποδήλατο έχει γίνει το πιο χρηστικό μέσο μεταφοράς στην πόλη. 2012: Το ποδήλατο είναι το πιο χρηστικό μέσο μεταφοράς στην πόλη. Πώς το εξηγείτε αυτό;

Αυτήν τη στιγμή τα ποδήλατα είναι της μόδας, ενδεικτικό του πώς ζητήματα υγείας, μετακίνησης, περιβάλλοντος και οι τιμές των καυσίμων θέτουν το ποδήλατο και πάλι στο επίκεντρο της συνείδησης του κοινού. Το πρώτο ποδηλατικό περιοδικό, το «Velocipede Illustré», έγραφε το 1869: «Το μεταλλικό άλογο συμπληρώνει ένα κενό της μοντέρνας ζωής, είναι μία απάντηση όχι μόνο στις ανάγκες της αλλά και στις προσδοκίες της. Είναι σχεδόν σίγουρο πως ήρθε για να μείνει». Το ίδιο πράγμα μπορεί να ειπωθεί και σήμερα. Ο Άγγλος συγγραφέας της βικτωριανής εποχής Χ. Τζ. Γουέλς είπε κάποτε: «Όταν βλέπω έναν ενήλικο πάνω σ' ένα ποδήλατο, παύω ν' απελπίζομαι για το μέλλον της ανθρώπινης φυλής». Σήμερα θα ήταν γεμάτος ελπίδα.

Κείμενο 3

Το ποδήλατο

Το παιδικό ποδήλατό μου, ο άλλοτε απαστράπτων Πήγασος που απογειωνόταν μόλις τον καβάλαγα, έχει για πάντα τώρα υπογειωθεί. Κι ας λέω ψέματα, αδιάκοπα, στον εαυτό μου και σ' εκείνο, πως, κάποια μέρα θα του αλλάξω λάστιχα, απ' τη σκουριά του θα το γδύσω, θα το λαδώσω και θα το γυαλίσω κι όλο τον κόσμο μαζί του θα γυρίσω· το παιδικό ποδήλατό μου έχει για πάντα υπογειωθεί· το ξέρω και το ξέρει.

Αργύρης Χιόνης, από τη συλλογή *Στο υπόγειο*, Νεφέλη 2004

ΘΕΜΑ Α

Σε 70-80 λέξεις να παρουσιάσετε τις δύο αντίθετες απόψεις, σύμφωνα με το Κείμενο 1, σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρικού πατινιού στις ευρωπαϊκές πόλεις.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να αξιολογήσετε:

α. την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα του τίτλου του Κειμένου 1 (μονάδες 3)

β. τη σχέση του τίτλου αυτού με το θέμα του κειμένου και τη θέση που φαίνεται να παίρνει για αυτό ο αρθρογράφος (μονάδες 7).

Μονάδες 10

B2. Ο Ρόμπερτ Πεν, απαντώντας στη δεύτερη ερώτηση (Κείμενο 2), χρησιμοποιεί το α' ενικό, το β' ενικό και το α' πληθυντικό πρόσωπο. Σε ποιους λόγους οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η διαφοροποίηση του προσώπου των ρημάτων στη συγκεκριμένη απάντηση;

Μονάδες 10

B3. Να συγκρίνετε τα Κείμενα 1 και 2 ως προς τον βαθμό της βεβαιότητας με την οποία εκφράζει τις απόψεις του ο ομιλητής καθενός από αυτά. Στη σύγκριση αυτή να λάβετε υπόψη το εκάστοτε επικοινωνιακό πλαίσιο.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, η σχέση που έχει αναπτύξει το ποιητικό υποκείμενο με το ποδήλατο, όπως την προσλαμβάνετε στο Κείμενο 3; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Πρόκειται να συμμετάσχετε με ομιλία 300-350 λέξεων σε συζήτηση που γίνεται στο πνευματικό κέντρο του Δήμου σας για την τεχνολογία και τις εφαρμογές της σε μια εποχή έκπτωσης της ποιότητας ζωής. Έχοντας διαβάσει τα Κείμενα 1 και 2 και με την ιδιότητά σας ως μαθητή/μαθήτριας της Γ' Λυκείου, αποφασίζετε στην ομιλία σας να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με την αναγκαιότητα και τις προϋποθέσεις χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς στην καθημερινή ζωή.

Μονάδες 30

Κριτήριο αξιολόγησης 4

Κείμενο 1

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο της Μάρως Βασιλειάδου δημοσιεύτηκε στις 10/07/2020 στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Η Καθημερινή». Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.kathimerini.gr/culture/arts/1086826/to-gelio-therapeia-enantia-stis-kriseis/>

Το γέλιο, θεραπεία ενάντια στις κρίσεις

Η δουλειά του Αρκά, που με συνέπεια, οξυδέρκεια και καυστικό χιούμορ γελοιογραφεί την ελληνική καθημερινότητα των τελευταίων 40 χρόνων, έχει υπάρξει σημείο αναφοράς για πολλούς από εμάς. Οι ήρωες και κυρίως οι αντι-ήρωες του κυκλοφορούν ανάμεσά μας ήδη από το 1980, όταν ο δημιουργός τους άρχισε να δημοσιεύει κόμικς στο περιοδικό «Βαβέλ». Ο ίδιος ο Αρκάς (που υπογράφει πάντα τα έργα του με αυτό το ψευδώνυμο) ποτέ δεν εμφανίζεται ως πρόσωπο στο κοινό. Προτιμά να βρίσκεται παντού και πουθενά, ακούγοντας τις συζητήσεις μας και διαβάζοντας την ίδια στιγμή το υποσυνείδητό μας. Έτσι καταφέρνει να μας ξαφνιάζει, να μας θυμώνει, να μας συγκινεί, να μας ταραξεί· εντέλει να μας θεραπεύει μέσω του γέλιου. Γι' αυτόν το λόγο, η έκθεση που του αφιερώνει στους 26ους Πλόδες του το Ίδρυμα Πέτρου και Μαρίκας Κυδωνιέως με τίτλο «Με αντίδοτο το ευφύες χιούμορ» λειτουργεί ως «φάρμακο» γι' αυτό το δύσκολο καλοκαίρι.

Αντέχουμε το χιούμορ και μπορούμε ακόμη να γελάμε, ρωτάμε την ιστορικό τέχνης και θεωρίας του πολιτισμού Αθηνά Σχινά, επιμελήτρια της έκθεσης, και στενή συνεργάτιδα του σκιτσογράφου, που δεν δίστασε να συμπεριλάβει μεταξύ των έργων την πιο πρόσφατη σειρά γελοιογραφιών του Αρκά με θέμα την πανδημία. «Το χιούμορ δεν είναι μονοδιάστατο», απαντά η ίδια. «Θέλει μέτρο, ευρηματικότητα, ενσυναίσθηση, αδέσμευτη συνείδηση, αυτοσαρκασμό κι απουσία προκαταλήψεων. Το χιούμορ του Αρκά έχει αυτά τα γνωρίσματα, γι' αυτό είναι καταλυτικό και μαζί λυτρωτικό. Γελάμε, και αυτό το αυθόρμητο γέλιο μας

αποστασιοποιεί από την πραγματικότητα δίνοντάς μας την ικανότητα να αντιστεκόμαστε στις δυσκολίες και να τις αντιμετωπίζουμε από διαφορετικές οπτικές γωνίες.»

Συνεπώς, αναρωτιόμαστε, η δουλειά του γελοιογράφου είναι πιο παραγωγική σε περιόδους ευημερίας ή σε εποχές κρίσης, όπως αυτές που βιώνουμε; «Ποτέ δεν είναι εύκολη η δουλειά ενός γελοιογράφου, όταν βέβαια το έργο του επιδιώκει να μην είναι καταναλωτικό και να μην ικανοποιεί τις “εύκολες” αντιδράσεις του κοινού», σχολιάζει η κ. Σχινά. «Θεωρώ μάλιστα ότι σε περιόδους ευημερίας, είναι ακόμη πιο απαιτητική η δουλειά ενός γελοιογράφου, γιατί τότε έχει περισσότερες δυνατότητες να καλλιεργήσει ένα μεγαλύτερο εύρος εκφραστικών ποιοτήτων, πνευματικών και υπαρξιακών αναζητήσεων. Ανεξάρτητα, ωστόσο, από αυτό, πιστεύω ότι η γελοιογραφία είναι κοινωνικά και πολιτισμικά απαραίτητη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης.»

Κείμενο 2

Η ακόλουθη διασκευασμένη συνέντευξη του Θανάση Δρίτσα, καρδιολόγου, συνθέτη και συγγραφέα, στην Δήμητρα Διδαγγέλου δημοσιεύτηκε στις 08/04/2019 στο ηλεκτρονικό περιοδικό Ψυχο-γραφήματα. Προσπελάστηκε στις 19/07/2023 <https://www.psychografimata.com/%ce%b7-%ce%bc%ce%bf%cf%85%cf%83%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%cf%89%cf%82-%cf%86%ce%ac%cf%81%ce%bc%ce%b1%ce%ba%ce%bf-%cf%83%cf%85%ce%bd%ce%ad%ce%bd%cf%84%ce%b5%cf%85%ce%be%ce%b7-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf%ce%bd/>

Η μουσική ως φάρμακο

Τι σας έκανε να εστιάσετε περισσότερο στη μουσική σε σχέση με τις υπόλοιπες τέχνες;

Το ότι είμαι βέβαια και ο ίδιος μουσικός και συνθέτης μουσικής και είχα αρχικά (βιωματικά) διαπιστώσει τις ευεργετικές επιδράσεις της μουσικής στην ίδια μου τη ζωή. Η μουσική υπήρξε για εμένα παυσίλυπο, παυσίπονο και αντίδοτο στην ασθένεια και τη φθορά με την οποία έρχομαι αντιμέτωπος καθημερινά στο πλαίσιο της άσκησης μιας μάχιμης ιατρικής ειδικότητας, όπως είναι η καρδιολογία. Αποφάσισα πριν από πολλά χρόνια να ψάξω τους βιολογικούς μηχανισμούς που σχετίζονται με τη θεραπευτική ιδιότητα της μουσικής, είχα μια ανεξήγητα μεγάλη περιέργεια και εσωτερική παρακίνηση πάνω σε αυτό το ζήτημα.

Από τη μία είναι το άκουσμα της μουσικής και από την άλλη η δημιουργία. Είναι διαφορετική η επίδρασή της στον ακροατή και διαφορετική στον δημιουργό;

Σαφώς η επίδραση της μουσικής είναι διαφορετική σε ακροατή και δημιουργό, άλλωστε ο δημιουργός όταν δημιουργεί έχει υπόψη του τον ακροατή. Στον δημιουργό είναι περισσότερο ωφέλιμη η ίδια η δημιουργική διαδικασία. Και στη μουσικοθεραπεία έχουμε αφενός τη μορφή παθητικής ακρόασης μιας προεπιλεγμένης μουσικής αφετέρου τη βιωματική θεραπεία, όπου η μουσική γίνεται το μέσο προκειμένου να αναδυθεί η δημιουργική σχέση θεραπευτή-θεραπευόμενου. Στη βιωματική θεραπεία η μουσική γεννιέται συχνά ως αποτέλεσμα αυτοσχεδιασμού και η δημιουργική διαδικασία κατευθύνεται από έναν εκπαιδευμένο θεραπευτή-ειδικό.

Ως καρδιολόγος έρχεστε καθημερινά σ' επαφή με τον ανθρώπινο πόνο και το δίπολο της ζωής και του θανάτου. Η μουσική έχει υπαρξιακή διάσταση;

Η μουσική σε σχέση με τις άλλες τέχνες είναι κάτι το άυλο, πνευματικό και αφηρημένο και όπως έχει καταθέσει και ο Στραβίνσκυ στο βιβλίο του «Μουσική Ποιητική» μας συνδέει με το ουράνιο, το μεταφυσικό κομμάτι μας. Η μουσική πάει κόντρα στη βαρύτητα που έχει την τάση να μας προσγειώσει πάνω στο υλικό μας κομμάτι. Αυτή η πνευματική διάσταση της μουσικής συνδέεται με το υπαρξιακό ζήτημα και έχει τη δυνατότητα να προσφέρει πνευματική εμπειρία ως «παραμυθία» και να προσδώσει έτσι νόημα στη ζωή. Βλέπουμε για παράδειγμα πόσο σημαντική είναι η μουσικοθεραπεία προκειμένου να προσφέρει νόημα σε ασθενείς τελικού σταδίου που αντιμετωπίζουν κατάματα τον θάνατο ως μόνη προοπτική.

Κείμενο 3

ΠΟΙΗΤΙΚΗ

Αξίζει δεν αξίζει
στέλνω τις εκθέσεις μου σε χώρες που δε γίνανε ακόμα
προδίνω τις κινήσεις ενός ήλιου
που πέφτει την αυγή δίπλα στις μάντρες
επικυρώνοντας με φως
τις εκτελέσεις.

Η κάθε μου λέξη
αν την αγγίζεις με τη γλώσσα
θυμίζει πικραμύγδαλο.
Απ' την κάθε μου λέξη
λείπει ένα μεσημέρι με τα χέρια της μητέρας δίπλα στο ψωμί
και το φως που έσταζε απ' το παιδικό κουτάλι στην πετσέτα.

Η μόνη ξιφολόγη μου
ήταν το κρυφοκοίταγμα του φεγγαριού απ' τα σύννεφα.
Ίσως γι' αυτό δεν έγραψα ποτέ
στίχους τελεσίδικους σαν άντερα χυμένα
ίσως γι' αυτό εγκαταλείπουν ένας-ένας τα χαρτιά μου
και τους ακούω στις κουβέντες όσων δε με έχουνε διαβάσει.

Άη Στράτης 1951

Άρης Αλεξάνδρου, από τη Συλλογή *Ποιήματα 1941-1974*, ύψιλον-βιβλία 1991

ΘΕΜΑ Α

Να παρουσιάσετε συνοπτικά (50-60 λέξεις) όσα αναφέρονται στο Κείμενο 1 για τον Αρκά και το σκιτσογραφικό έργο του.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Ο τίτλος του Κειμένου 1 αποδίδει, κατά τη γνώμη σας, επιτυχώς το περιεχόμενό του; Να τεκμηριώσετε τη θέση σας.

Μονάδες 10

B2. Το Κείμενο 1 έχει πληροφοριακό/ενημερωτικό χαρακτήρα. Να το επιβεβαιώσετε με αναφορά σε δύο (2) στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 10

B3. Ποια είναι η βασική ιδέα της απάντησης που δίνει ο Θανάσης Δρίτσας στην 3η ερώτηση της δημοσιογράφου; Πώς κρίνετε τη γνώμη αυτή; Τεκμηριώστε τη θέση σας (100-120 λέξεις).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σχόλιό σας για το Κείμενο 3, παρουσιάζοντας το κύριο, κατά τη γνώμη σας, θέμα του. Να συμπεριλάβετε στην απάντησή σας σχετικούς με το θέμα δείκτες του ποιήματος και την προσωπική σας ανταπόκριση σε αυτό. (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε μια έκθεση γελοιογραφίας που οργανώθηκε με πρωτοβουλία του Λυκείου σας ανέλαβες ως εκπρόσωπος της τάξης σου να εκφωνήσεις λόγο. Το θέμα που επέλεξες να παρουσιάσεις έχει τον τίτλο «Ο παιδαγωγικός ρόλος του γέλιου και η σημασία της γελοιογραφίας για την κοινωνία και τον πολιτισμό.» Η ομιλία σου, 350-400 λέξεων, απευθύνεται σε μαθητές/τριες, γονείς και εκπαιδευτικούς που ήρθαν στα εγκαίνια της έκθεσης.

Μονάδες 30

1.5. Πίνακες διαβαθμισμένων κριτηρίων για τη βαθμολόγηση των επιδόσεων των μαθητών και των μαθητριών σε θέματα παραγωγής λόγου (συνοπτική απόδοση, ερμηνευτικό σχόλιο και παραγωγή κριτικού λόγου) στο μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Για τη βαθμολόγηση των επιδόσεων των μαθητών/τριών σε γραπτές εξετάσεις, ως προς: α) τη συνοπτική απόδοση (Θέμα 1ο), β) το ερμηνευτικό σχόλιο (Θέμα 3ο) και γ) παραγωγή κριτικού λόγου (Θέμα 4ο), παρατίθενται στο **Παράρτημα** ως υποδείγματα πίνακες διαβαθμισμένων κριτηρίων. Για το 2ο Θέμα δεν παρατίθενται πίνακες λόγω της ποικιλίας των ερωτημάτων, τόσο ως προς το είδος τους (κλειστού, ανοικτού τύπου) όσο και ως προς τον στόχο τους.

1ο ΘΕΜΑ (Συνοπτική νοηματική απόδοση)

Βαθμός	9-8	7-6	5-4	3-2	1-0
Περιεχόμενο (1-9)	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση όλων των πτυχών του θέματος, τήρηση του ορίου των λέξεων • Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση όλων των σημαντικών συμπληρωματικών πληροφοριών • Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση όλων των απόψεων του συγγραφέα 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή παρουσίαση των περισσότερων πτυχών του θέματος, τήρηση του ορίου των λέξεων • Πολύ καλή έως καλή παρουσίαση των περισσότερων σημαντικών συμπληρωματικών πληροφοριών • Πολύ καλή έως καλή παρουσίαση των περισσότερων απόψεων του συγγραφέα 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως περιορισμένη παρουσίαση ορισμένων πτυχών του θέματος, μερική τήρηση του ορίου των λέξεων • Καλή έως περιορισμένη παρουσίαση ορισμένων σημαντικών συμπληρωματικών πληροφοριών • Καλή έως περιορισμένη παρουσίαση των απόψεων του συγγραφέα 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένη έως ανεπαρκής παρουσίαση του θέματος, χωρίς αναφορά στις βασικές πτυχές του, μη τήρηση του ορίου των λέξεων • Περιορισμένη έως ανεπαρκής παρουσίαση συμπληρωματικών πληροφοριών • Περιορισμένη έως ανεπαρκής παρουσίαση των απόψεων του συγγραφέα 	<ul style="list-style-type: none"> • Άστοχη έως μηδενική παρουσίαση του θέματος • Άστοχη έως μηδενική παρουσίαση πληροφοριών • Άστοχη έως μηδενική παρουσίαση των απόψεων
Βαθμός	7-6	5-4	3-2	2-1	1-0

Οργάνωση (1-7)	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη έως πολύ καλή αξιοποίηση τεχνικών πύκνωσης/παράφρασης για την παρουσίαση των πληροφοριών • Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση των πληροφοριών με συνεκτικότητα και συνοχή 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή αξιοποίηση τεχνικών πύκνωσης/παράφρασης για την παρουσίαση των πληροφοριών • Πολύ καλή έως καλή παρουσίαση των πληροφοριών με συνεκτικότητα και συνοχή 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως περιορισμένη αξιοποίηση τεχνικών πύκνωσης/παράφρασης για την παρουσίαση των πληροφοριών/αντιγραφή ορισμένων τμημάτων του κειμένου • Καλή έως περιορισμένη παρουσίαση των πληροφοριών με συνεκτικότητα και συνοχή 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένη έως ανεπαρκής αξιοποίηση τεχνικών πύκνωσης/παράφρασης – αντιγραφή μεγάλων τμημάτων του κειμένου • Περιορισμένη έως ανεπαρκής συνεκτικότητα και συνοχή του κειμένου 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανεπαρκής έως μηδενική αξιοποίηση τεχνικών πύκνωσης/αντιγραφή του κειμένου • Ανεπαρκής έως μηδενική συνεκτικότητα και συνοχή
Βαθμός	4-3	3-2	2-1	0	
Γλώσσα (1-4)	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη έως πολύ καλή αξιοποίηση ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, διατυπωμένων με ακρίβεια • Άριστη έως πολύ καλή παρουσία μεγάλου εύρους κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή αξιοποίηση ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, διατυπωμένων με ακρίβεια • Πολύ καλή έως καλή παρουσία κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο, 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως περιορισμένη αξιοποίηση ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών • Καλή έως περιορισμένη παρουσία κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο, διατυπωμένων με 	<ul style="list-style-type: none"> • Μηδενική εκφορά λόγου 	

3ο Θέμα: Ερμηνευτικό σχόλιο

ΒΑΘΜΟΙ	Κατανόηση και ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου	Κειμενικοί δείκτες και στοιχεία συγκεκριμένου	Οργάνωση και γλωσσική έκφραση του ερμηνευτικού σχολίου
	<ul style="list-style-type: none"> Κατανόηση του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου Ερμηνεία του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου Αναγνωστική ανταπόκριση (προσωπική τοποθέτηση – τεκμηρίωση) σχετική με το θέμα 	<ul style="list-style-type: none"> Αναγνώριση και ανάδειξη των επιλογών του συγγραφέα (κειμενικοί δείκτες: γλώσσα, τεχνική, ύφος, εκφραστικά σχήματα, κ.ά.), που σχετίζονται με το θέμα του κειμένου Αξιοποίηση κατάλληλων στοιχείων του συγκεκριμένου (εφόσον δίνεται) 	<ul style="list-style-type: none"> Αλληλουχία και συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου Καταλληλότητα και ορθότητα γραμματικοσυντακτικών δομών Ευστοχία – ποικιλία λεξιλογικών δομών/ όρων Ανταπόκριση στο ζητούμενο εντός του ορίου των λέξεων
15-13	<ul style="list-style-type: none"> Άριστη έως πολύ καλή κατανόηση του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου Άριστη έως πολύ καλή ερμηνεία του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου Άριστη έως πολύ καλή αναγνωστική ανταπόκριση σχετική με το θέμα του κειμένου 	<ul style="list-style-type: none"> Άριστη έως πολύ καλή αναγνώριση και ανάδειξη διαφορετικών και σχετικών με το θέμα κειμενικών δεικτών Άριστη έως πολύ καλή αξιοποίηση κατάλληλων στοιχείων του συγκεκριμένου (εφόσον δίνεται) 	<ul style="list-style-type: none"> Άριστη έως πολύ καλή αλληλουχία και συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου Άριστη έως πολύ καλή χρήση/αξιοποίηση κατάλληλων και ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών Άριστη έως πολύ καλή χρήση εύστοχων και ποικίλων λεξιλογικών δομών/όρων Άριστη έως πολύ καλή ανταπόκριση στο ζητούμενο εντός του ορίου λέξεων
12-9	<ul style="list-style-type: none"> Πολύ καλή έως καλή κατανόηση του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου 	<ul style="list-style-type: none"> Πολύ καλή έως καλή αναγνώριση και ανάδειξη διαφορετικών και σχετικών με το θέμα κειμενικών δεικτών 	<ul style="list-style-type: none"> Πολύ καλή έως καλή αλληλουχία και συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου Πολύ καλή έως καλή αξιοποίηση κατάλληλων και ορθών

	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή ερμηνεία του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου • Πολύ καλή έως καλή αναγνωστική ανταπόκριση σχετική με το θέμα του κειμένου 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή αξιοποίηση κατάλληλων στοιχείων του συγκεκριμένου (εφόσον δίνεται) 	<p>γραμματικοσυντακτικών δομών</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή χρήση εύστοχων και ποικίλων λεξιλογικών δομών/όρων • Πολύ καλή έως καλή ανταπόκριση στο ζητούμενο με μικρή υπέρβαση του ορίου λέξεων
8-5	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως επαρκής κατανόηση του βασικού θέματος/ ιδέας / ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου • Καλή έως επαρκής ερμηνεία του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου • Καλή έως επαρκής αναγνωστική ανταπόκριση σχετική με το θέμα του κειμένου 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως επαρκής αναγνώριση και ανάδειξη διαφορετικών και σχετικών με το θέμα κειμενικών δεικτών • Καλή έως επαρκής αξιοποίηση κατάλληλων στοιχείων του συγκεκριμένου (εφόσον δίνεται) 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως επαρκής αλληλουχία και συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου • Καλή έως επαρκής αξιοποίηση κατάλληλων και ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών • Καλή έως επαρκής καλή χρήση εύστοχων και ποικίλων λεξιλογικών δομών/όρων • Καλή έως επαρκής ανταπόκριση στο ζητούμενο με σχετικά μεγάλη υπέρβαση του ορίου λέξεων ή με περιορισμένο αριθμό λέξεων
4-1	<ul style="list-style-type: none"> • Επαρκής έως ελλιπής ή και λανθασμένη κατανόηση του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου • Επαρκής έως ελλιπής ή και λανθασμένη κατανόηση του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου • Επαρκής έως ελλιπής ή και λανθασμένη 	<ul style="list-style-type: none"> • Επαρκής έως ελλιπής ή λανθασμένη αναγνώριση και ανάδειξη κειμενικών δεικτών • Επαρκής έως ελλιπής ή λανθασμένη αξιοποίηση στοιχείων του συγκεκριμένου (εφόσον δίνεται) 	<ul style="list-style-type: none"> • Επαρκής έως ελλιπής αλληλουχία και συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου • Επαρκής έως ελλιπής ή λανθασμένη χρήση γραμματικοσυντακτικών δομών • Επαρκής έως ελλιπής ή λανθασμένη χρήση λεξιλογικών δομών/όρων • Επαρκής έως ελλιπής ανταπόκριση στο ζητούμενο με μεγάλη υπέρβαση του αριθμού των λέξεων

	αναγνωστική ανταπόκριση- μερικώς σχετική ή μη σχετική με το θέμα το κειμένου		
--	--	--	--

4ο ΘΕΜΑ (Παραγωγή γραπτού λόγου)

Βαθμός	12-10	9-7	6-4	3-1
Περιεχόμενο (1-12)	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη έως πολύ καλή ανταπόκριση σε όλες τις πτυχές του θέματος • Άριστη έως πολύ καλή, δημιουργική αξιοποίηση των βασικών ιδεών/εννοιών του κειμένου/ων αναφοράς • Άριστη έως πολύ καλή λογική ανάπτυξη ιδεών (συνεκτικότητα), εντός του ορίου των λέξεων • Άριστη έως πολύ καλή επίτευξη του επικοινωνιακού στόχου 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή ανταπόκριση σε όλες τις πτυχές του θέματος • Πολύ καλή έως καλή δημιουργική αξιοποίηση των βασικών ιδεών/εννοιών του κειμένου/ων αναφοράς • Πολύ καλή έως καλή λογική ανάπτυξη ιδεών (συνεκτικότητα), εντός του ορίου των λέξεων • Πολύ καλή έως καλή επίτευξη του επικοινωνιακού στόχου 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως περιορισμένη ανταπόκριση στις πτυχές του θέματος • Καλή έως περιορισμένη αξιοποίηση των βασικών ιδεών/εννοιών του κειμένου/ων αναφοράς • Καλή έως περιορισμένη λογική ανάπτυξη ιδεών (συνεκτικότητα), μικρή υπέρβαση του αριθμού λέξεων • Καλή έως περιορισμένη επίτευξη του επικοινωνιακού στόχου 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένη έως ανεπαρκής ανταπόκριση στις πτυχές του θέματος • Περιορισμένη έως ανεπαρκής αξιοποίηση των βασικών ιδεών/εννοιών του κειμένου/ων αναφοράς • Περιορισμένη έως ανεπαρκής λογική ανάπτυξη ιδεών (συνεκτικότητα), μεγάλη υπέρβαση του αριθμού των λέξεων
Βαθμός	10-9	8-7	6-4	3-1

Οργάνωση (1-10)	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη έως πολύ καλή οργάνωση κειμένου (συνοχή και αλληλουχία νοημάτων, παραγραφοποίηση, χρήση μεγάλης ποικιλίας κατάλληλων διαρθρωτικών λέξεων) • Άριστη έως πολύ καλή αξιοποίηση των μακροδομικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους (π.χ. προσφώνηση, αποφώνηση, τίτλος, κ.λπ.) • Άριστη έως πολύ καλή δυνατότητα δομικών μετασχηματισμών του/των κειμένου/ων αναφοράς (π.χ. ονοματοποιήσεις, ευθύς/πλάγιος λόγος, πυκνότητα, κ.λπ.) • Άριστη έως πολύ καλή χρήση πραγματολογικά κατάλληλου ύφους σε όλο το κείμενο 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή οργάνωση κειμένου (συνοχή και αλληλουχία νοημάτων, παραγραφοποίηση, χρήση μικρής ποικιλίας κατάλληλων διαρθρωτικών λέξεων) • Πολύ καλή έως καλή αξιοποίηση των μακροδομικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους (π.χ. προσφώνηση, αποφώνηση, τίτλος, κ.λπ.) • Πολύ καλή έως καλή δυνατότητα δομικών μετασχηματισμών του/των κειμένου/ων αναφοράς (π.χ. ονοματοποιήσεις, ευθύς/πλάγιος λόγος, πυκνότητα, κ.λπ.) • Πολύ καλή έως καλή χρήση πραγματολογικά κατάλληλου ύφους σε όλο το κείμενο 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως περιορισμένη οργάνωση κειμένου (συνοχή και αλληλουχία νοημάτων, παραγραφοποίηση, χρήση περιορισμένης ποικιλίας ή μερικώς κατάλληλων διαρθρωτικών λέξεων) • Καλή έως περιορισμένη αξιοποίηση των μακροδομικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους (π.χ. ανεπιτυχής προσφώνηση, αποφώνηση, τίτλος, κ.λπ.) • Καλή έως περιορισμένη δυνατότητα δομικών μετασχηματισμών του/των κειμένου/ων αναφοράς (π.χ. ανεπιτυχείς ονοματοποιήσεις, ανεπιτυχής μετατροπή ευθέος/πλάγιου λόγου, μερική πυκνότητα, κ.λπ.) • Καλή έως περιορισμένη χρήση πραγματολογικά κατάλληλου ύφους (π.χ. μείξη ύφους, πραγματολογικά ακατάλληλο ύφος) 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένη έως ανεπαρκής οργάνωση κειμένου (περιορισμένη συνοχή και αλληλουχία νοημάτων, μερική ή ολική απουσία παραγραφοποίησης, απουσία διαρθρωτικών λέξεων) • Περιορισμένη έως ανεπαρκής αξιοποίηση των μακροδομικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους (π.χ. απουσία προσφώνησης, αποφώνησης, τίτλου, κ.λπ.) • Περιορισμένη έως ανεπαρκής δυνατότητα δομικών μετασχηματισμών του κειμένου/ων αναφοράς (π.χ. απουσία ονοματοποιήσεων, πυκνότητας, κ.λπ.) • Περιορισμένη έως ανεπαρκής χρήση πραγματολογικά κατάλληλου ύφους σε όλο το κείμενο (π.χ. πραγματολογικά ακατάλληλο ύφος)
Βαθμός	8-7	6-5	4-3	2-1

<p style="text-align: center;">Γλώσσα (1-8)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη έως πολύ καλή παρουσία μεγάλου εύρους ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, συμβατών με το ζητούμενο, διατυπωμένων με ακρίβεια • Άριστη έως πολύ καλή παρουσία μεγάλου εύρους κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο, διατυπωμένων με ακρίβεια • Άριστη έως πολύ καλή ορθογραφία και στίξη 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ καλή έως καλή παρουσία σχετικά μεγάλου εύρους ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, συμβατών με το ζητούμενο, διατυπωμένων με σχετική ακρίβεια • Πολύ καλή έως καλή παρουσία σχετικά μεγάλου εύρους, σχετικά κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο και διατυπωμένων με σχετική ακρίβεια • Πολύ καλή έως καλή ορθογραφία και στίξη 	<ul style="list-style-type: none"> • Καλή έως περιορισμένη παρουσία ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, συμβατών με το ζητούμενο, διατυπωμένων με ακρίβεια • Καλή έως περιορισμένη παρουσία κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο και διατυπωμένων με ακρίβεια • Καλή έως περιορισμένη ορθογραφία και στίξη 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένη έως ανεπαρκής παρουσία ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, συμβατών με το ζητούμενο, διατυπωμένων με ακρίβεια • Περιορισμένη έως ανεπαρκής παρουσία κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο και διατυπωμένων με ακρίβεια • Περιορισμένη έως ανεπαρκής ορθογραφία και στίξη
--	--	--	--	---